

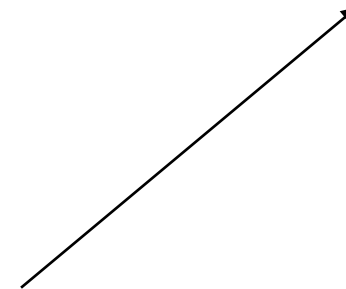
NĚSMÍTE VĚŘIT VŠEMU, CO SE PÍŠE. JÁ VĚŘÍM JĚJOM TOMU, CO SE
POVÍDÁ...

František Graus (1921–1989)

GRAUS, František: *Naše živá i mrtvá minulost*. In: *Naše živá i mrtvá minulost. 8 esejí o českých dějinách*. Praha 1968, s. 7–25, zde s. 8:

*„**Minulost** možno milovat nebo nenávidět, vidět v ní hrdý vzor nebo snůšku překonaných nesmyslů, zbytečný balast. Lze napsat **dějiny**, v nichž jeden národ se stane inkarnací dobra a jiný inkarnací zla. Lze hromadit tisíce monografií, hádat se o nejrůznější drobnosti i o celkové pojetí, ba vyvstává před námi i možnost, že nám někdo minulost sestaví do složitých rovnic a narýsuje v spletených křivkách. S **historií** lze učinit takřka cokoliv – jen uniknout jí nelze“.*

**Minulost – Dějiny – Historie:
Synonyma nebo pokus o definici
poznatelného?**

Minulost – dějiny – historie

František Graus rozlišoval mezi „*minulostí*“, které přiznával nejširší obsah zahrnující vše, co se kdy stalo.

Pod pojmem „*dějiny*“ rozuměl poznatelnou část minulosti, v „*dějepisectví*“ pak viděl jakýkoliv popis historických událostí nebo vzpomínku na ně.

„*Historiografii*“ (nebo také *historii*) chápal jako výsledek historiografické operace, která směřuje k výkladu dějin.

(GRAUS, František: *Současná krize našeho historického vědomí*. ČsČH 16, 1968, s. 485–502, zde s. 485.)

Možnosti a meze historické práce:

- Minulost jako taková nám není ve své komplexnosti přístupná
- Historik je odkázán na výpověď pramenů, které však zachycují pouze dílčí a subjektivní výseky z reality, fragmenty, které mohou, někdy více, někdy méně, udávat směr a smysl výkladu
- Prameny se mohou popírat, být k sobě mimoběžné, což historikům nedovoluje vyprávět jeden příběh s obecnou platností
- Protože nelze předložit jediný a definitivní výklad dějin, nelze ani prohlásit, že v dějinách jednou bude vše prozkoumané
- V dialogu s jinými, zejména přírodními vědami, které kladou důraz na exaktnost a experiment, se proto pravidelně objevují pochybnosti, zda je historie vědou

Historie v 21. století

Po katastrofách 20. století historie přestala být součástí legitimizačního étosu evropských národů:

Po Osvětimi, Treblince nebo Majdanku se již nikdo nemůže tvářit, že se nic nestalo...

Vědám obecně dnes vládne „diktát užitečnosti“. Financování je vázáno na aplikovatelnost:

Lze však oddělit aplikaci od základního výzkumu?

Má ještě společnost zájem o dialog s vlastními dějinami?

Pro společnost již dějiny nejsou předmětem zkoumání, nýbrž kulisou představ o sobě samé